

Anmeldelse

Textilierna på Ellen Keys Strand

Forfatter: Tina Ignell

To bind: Titel: Textilierna på Ellen Keys Strand,
Den orange boken og den violetta boken.

Forlag: TB Ignell AB 2022.

Layout: Text och Bild, Motala.

Fotografier: Bengt Arne Ignell.

Den Orange Boken: 100 sider, Den violetta

Boken: 100 sider, Illustrerede

Den orange boken: ISBN: 978-91-982976-3-8,

Den violetta boken ISBN: 978-91-982976-4-5

Vejledende pris for de to bind i en kassette:

719,00 SEK

Anmeldt af Kirsten Rykind-Eriksen

Ellen Key (1849-1926) var en svensk forfatter, debattør, foredragsholder og kvindesagskvinde, der var dybt optaget af at bringe æstetikken, ”det skønne”, ind i folks hverdag. Ideologi og inspiration fik hun fra William Morris og Arts & Craft bevægelsen, hvis tidsskrift, Studio, Ellen Key holdt. Arts & Craft bevægelsen havde rod i den kunstindustrielle bevægelse fra omkring 1800 og frem, der ville vække folks følelser og tanker ved at færdes i omgivelser, præget af historiske elementer, sat sammen i en syntese til en materiel og harmonisk helhed. Ellen Key var desuden meget optaget af farvernes sammensætninger for at give den harmoniske helhed, og til dette var hun inspireret af Goethe farvelære fra 1810, hvor komplementærfarverne spiller en vigtig rolle. Når folk færdes i skønne omgivelser, eksteriør og interiør, hvor møbler og tekstiler harmonerer, vil det skønne præge folks bevidsthed og bevirke, at de virker med det skønne, hvilket fremmer trivsel i hverdagen. Alle har ret til det skønne, skrev Ellen Key, som de fleste skulle opdrages til at se og lære.

På Ellen Keys tid blev den gamle almuekultur som inspirationskilde det store forbillede. Ellen Key fremhævede præstegårdene med deres enkle funktionelle indretning: hvidskurede gulve med kludetæpper, hvide porcelænsovne, malede træmøbler og hjemmevævede tekstiler i harmoniske farver. Det enkle sås som symbol på gode, regelrette borgerlige normer. Ellen Key skrev om sine idealer for indretning i en artikel ”Skönhet i hemmet” i tidsskriftet Iduns julenummer i 1897. Det blev til i alt fire artikler samlet i bogen ”Skönhet for alla” udgivet i 1899. Hun var gode venner med maleren Carl Larsson og hans familie, hvor han med sine akvareller af familiens hjemmeliv i Sundborn illustrerede Ellen Keys visioner.

I 1910 virkeliggjorde Ellen Keys sine indretningsvisioner ved at opføre villaen Strand lidt nordvest for Vadstena ved Omberg og ud til den store sø Vättern. Siden Ellen Keys død er Strand og den smukke have åbnet for besøgende. I sit testamente bestemte Ellen Key, at Strand skal fungere som et refugium/hvilested for kropsarbejdende kvinder. I dag kan der søges til to ugers ophold, hvis stipendiaten ønsker at studere et emne med relation til Ellen Key og Strand. Dette gjorde bøgernes forfatter i flere omgange fra 2016-2022 for at studere de 100 år gamle tekstiler. De var nedslidte og falmede, trængte til reparation eller fornyelse. Tina Ignell er uddannet på Handarbetets Vänners Högre hemslöjdsutbildning, arbejder som væver og er redaktør af Vävmagasinet.

Tina Ignell gik på jagt i Strand efter originale stofrester for at undersøge, hvordan tekstilerne oprindeligt havde set ud for at kunne rekonstruere dem. Hun var heldig og fandt en del på loftet

i en papæske, andre fandt hun i skuffer og skabe rundt om i huset.

Tina Ignell fandt også Ellen Keys notatbog ”Praktiska Ting”, hvor hun har noteret sine tanker om opførelsen af Strand og villaens indretning. Ellen Key har tegnet en indretningsplan for huset og skrevet om tekstiler og farver, om ideologiske og praktiske valg. Mens Tina Ignell arbejdede på rekonstruktioner af de oprindelige tekstiler studerede hun samtidigt Ellen Keys liv og gerning, og ikke mindst hendes forbindelser til kunstnere og vævere, om deres venskaber og besøg, og hvorfor Ellen Key valgte, som hun gjorde. Bl.a. fandt Tina Ingell frem til, at Ellen Key altid handlede i Hemslojden, da tekstilerne skulle være håndvævede og ikke industrielt fremstillet. Det var Arts & Craft bevægelsen mærkesager at fokusere på og genoplive gamle håndværk. Det var bevægelsens ideologiske holdning, af det industrielle var grimt, af dårlig kvalitet og i dårlig smag.

Tina Ingells studier er samlet i Den orange Boken. Først en beskrivelse af Ellen Key, hendes liv og visioner med udblik til samtiden. Derefter en gennemgang af hvert rum og dets tekstiler både af vævede gardiner, møbelbetræk og gulvtæpper og af broderier som sofapuder, duge, håndklæder, pynteforhæng og servietter. Dagslysets indfald og farverne er væsentlige i Tina Ignells beskrivelser, da de udgør vigtige elementer i hele rumopfattelsen. For eksempel foretrak Ellen Key mygtjällsgardiner, der er løst vævet med lidt struktur eller mønster i bomuldsgarn. Gardintypen afskærmer for den skarpe sol og lader lyset falde blødt ind i stuen og giver samtidig et lys- og skygespil, der bidrager til, at det bliver et behageligt rum at færdes i.

Til hvert rum har Tina Ingell studeret gamle fotos og sammenlignet med nutidens udseende af rummet for at kunne rekonstruere tekstiler og vægfarver eller tapeter. Det er en grundig og meget interessant gennemgang. Hvert tekstil beskrives f.eks. gulvtæpper, hvoraf der ud over kludetæpperne på gangarealerne også findes knyttede flostæpper, designet af Selma Giöbel, der havde ”Texstilatelje i Vadstena”. Tina opdager, at kludetæppe-løberen på 1. sals gang havde violette og orange striber, kontrastfarver, der passer til ferniserede bræddegulve. Kontrastfarver og harmonisk sammensatte farver giver en tydelighed til rummene. Alle møbelbetræk er håndvævede og med nøje afstemte farver, flere med tern og striber.

Duge til matsalsbordet og spisebordet i køkkenet er drejlsvævede og rekonstrueret i hvidt med henholdsvis grønne og røde tern i striber. Håndklæder og viskestykker med røde striber og broderet navnetræk i rød tråd, EK, med slyngede bogstaver.

Forskellige typer broderede puder er genskabt, hvor det både er puder med berlinermønstre, let elegant art nouveau med stiliseret kløverblomst, en buket margueritter samt puder og sengetæpper med kraftfuldt ungarnsk broderi. Særlig opmærksomhed er der på den hvide runde pyntedug til spisebordet i matsalen, der er fremstillet i venetiansk broderi med frit tegnede bøgeblade og fisk, hvis former er forbundet med fine syede trenser. En gyngestol har broderet betræk i gobelinsyning, og en flugtstol på første sal ligeså, hvor figurerne er hentet i gammel almuesyning og sammensat til mønsteret ”Blekinge trädgård”.

Ellen Key gik i reformkjoler, pyntet med Vadstena kniplinger i form af sjaler, lagt over skuldrene, og store kraver. Til hovedtøj havde hun en kniplot hætte.

Den orange boken slutter med Ellen Keys bibliografi og anvendt litteratur samt kilder.

Den violetta boken rummer en grundig gennemgang af hvert vævet og broderet tekstil med beskrivelse af, hvordan Tina Ignell og hendes hjælpere har analyseret det gamle tekstil og fundet frem til garntyper, indfarvning af garnerne, vævet eller broderet emnet. Der er vist bindingsmønstre og broderistingtyper og anvist, hvor materialerne kan købes, hvis læseren vil fremstille et tilsvarende tekstil. Der er vist og fortalt om polstring af møblerne, og til hver tekstiltype er der en gennemgang af, hvordan tekstilet rengøres og vedligeholdes. De strikkede karklude er ligeledes analyseret og rekonstrueret.

De tre vævere: Ingrid Skagerström, Anna Svenstedt og Ester Eriksson, omtales med deres bibliografi, ligeledes brodøsen Elsie Johansson og tekstilfarver Claes Heström. Bogen slutter

med tre skemaer: over hvilke tekstiler, der er rekonstrueret mellem 2016-2022, over tidligere rekonstruktioner og over i hvilke rum, der findes originale tekstiler.

To meget fornemme og inspirerende bøger med mange illustrationer og brugbare anvisninger på, hvordan ”det skønne” kom og stadig kan komme ind i mange hjem. I vore dages globaliserede samfund, hvor meget er flydende og tilladeligt, er det godt at blive mindet om regler for en æstetisk skønhed og få vist eksempler på, hvordan denne kan opnås. Et prisværdigt arbejde, udført af Tina Ignell og hendes hjælpere. Det kan varmt anbefales at besøge Ellen Keys Strand.